

Filipským 1,3-11 Mšeno 27.10.13

Náš text určený na dnešní neděli podle Hesel patrně na první poslech moc nezaujme. Apoštol Pavel ve vězení (po kolikáté už?) píše členům sboru v městě Filippis, že je má rád, že na ně myslí v modlitbách a vyzývá je k vzájemné lásce atd. Člověk se musí přinutit číst ten oddíl dvakrát či třikrát, aby zjistil, je-li v něm něco pozoruhodného. Teprve při srovnání s kralickým překladem a luštěním řeckého textu s jeho gramatickými zvláštnostmi si všimnete, že je to promyšlený a úsporně vyjádřený text, skoro jako vyznání víry, určené k recitaci. Těch 9 veršů jsou vlastně 3 dlouhé věty. Takto se spontánně nemluví ani nepíše.

Děkuji Bohu svému, kdykoli si na vás vzpomenu, vždycky při každé své modlitbě s radostí za vás všechny prosím, („jsem vděčen“ tam není! To by muselo být řečeno komu je apoštol vděčen) z vaší účasti na díle evangelia. „Účast na díle evangelia“ je nový ekumenický překlad. Kraličtí mají „z vašeho obcování v evangelium“. Co je „obcování“? Řecké slovo koinónia, které apoštol Pavel užívá velmi často, se překládá jednou jako obcování, či obecenství jindy jako účastenství a znamená (vzájemné) sdílení.

To slovo obcování, koinónia má pro apoštola velký význam. Jako v židovském náboženství dobře vychovaný Žid by nikdy neřekl, že je možno mít obecenství s Bohem. To by bylo urážkou říci, že Bůh a člověk mají spolu něco společného, nějaký společný podíl (na něčem). Bohu se jen děkuje, Bůh se chváli nebo o něco prosí, ale nelze s ním mít obecenství. Zato s Ježíšem Kristem ano. I účastenství Ducha svatého je možné ba žádoucí.

Na tomto prožitku budoval apoštol Pavel křesťanské sbory. Křesťané mají podíl, spoluúčast na živém (vzříšeném) Kristu, a Kristus má účast na životě každého z nich. Proto apoštol opakovaně říká: za vás všechny prosím.

Základem tolikrát jmenované a apoštolem požadované vzájemné křesťanské lásky není nic jiného než respekt k podílu toho druhého. Tedy nejde o žádný romantický cit.

Proto překlad „účast na díle evangelia“ namísto „obcování v evangelium“ není špatný, tím spíš, že o díle se mluví hned v dalším verši: ten, který ve vás začal dobré dílo/ergon agathon/, dovede je až do dne Ježíše Krista. Dílo není hotovo a času není nekonečně mnoho. Každé jednou započaté dílo míří do budoucnosti.

Když se někdy rozhlížím po naší církvi a svém životě s ní, vidím že drží hlavně na minulosti, na společných známých z dětství, z mládí, či na společných zápasech z doby, která je dávno pryč, tedy na tom, co bylo a už není a nikoli na tom, co není, ale být má a musí být vykonáno do dne Kristova. Mnozí z nás se v tom zabydli a je jim v tom celkem dobře. Já jsem se ale dosud nezabydlel. Stále trpím nostalgií po tom, co nikdy nebylo, ale být mohlo a mělo. To však není o nic lepší.

Hned další věta apoštolova: právem tak smýšlím o vás všech, protože vás všechny mám v srdci jako spoluúčastníky milosti... má různocnění, které dává lepší smysl: protože mě všichni máte v srdci („ikdyž“ tam není) když jsem ve vězení ... a tak jste spolu se mnou účastníky milosti. (mně dané, dodávají Kraličtí).

Apoštol považuje své uvěznění za zvláštní milost a Filipští tím, že ho mají v srdci (oni mu poslali dar, za který v dopise děkuje) jsou tak spoluúčastníky jeho milosti. Mít účast na Kristu účastí na jeho utrpení je známá Pavlova myšlenka a nezůstal s ní sám – ujala se v rané církvi.

Už tady vidíme, jak jsme dnes vzdáleni víře a době apoštola Pavla. My bychom v tom viděli vyhledávání mučednictví a tedy fanatismus a tedy něco, co v našem světě laciné svobody nemá místo. I když se, zejména asi o 100 let později, někdy ochota být s Kristem i v jeho utrpení zvrhla v sebeoslavu vlastního hrdinství (což byl čistě řecký pohanský ideál), s apoštolem Pavlem to nemá nic společného. On netoužil být ve vězení, ale když už se mu to stalo, pochopil to jako zvláštní milost a příležitost svědčit o Kristu všem spoluvězněm, strážcům i úředníkům soudu – jak sám o tom píše hned v následujícím oddíle. Filipenské křesťany nevybízí k následování do vězení, naopak, stačí, že s ním projeví účast, a už mají podíl na jeho milosti. Ale i toto je nám dnes cizí. Ochota sdílet s Kristem jeho porážku v tomto světě je opravdu mizivá. Přitom je to možná to jediné, co tento jen na úspěch zaměřený svět potřebuje od církve slyšet.

Třetí závažná myšlenka apoštolova je v poslední dlouhé větě: Za to se modlím, aby se vaše láska víc a více rozhojňovala v poznání a vnímavosti (ne „a s ní i poznání“). Tady snad nový překlad sledoval nějaké, mně neznámé, teologické důvody. Apoštol říká jasně: Láska se má rozhojňovat v poznání a vnímavost. Souvislost lásky a poznání vykládal velký německý filosof zabývající se etikou Max Scheler. U nás už koncem šedesátých let vyšel jeho drobný esej Ordo amoris (řád lásky), kde říká, že poznat můžeme jen to, co milujeme, v záměrném protikladu k celé tradici, podle níž do poznávání skutečnosti nesmí fušovat žádná emoce.

I my víme, že nejlíp zná své děti matka, protože je miluje a proto nic nezastírá a vidí jejich vady lépe než kdo jiný.

Jak vidno, co Scheler objevil, apoštol už věděl a svým způsobem věděl i víc. Podobně jako Mojžíš vyvedl i Pavel lid na poušť. Sice do svobody, ale bez daných pravidel. V bohaté židovské tradici s jejími početnými svátky a rituály odmítl pokračovat, bohatou řecko-římskou tradici s množstvím bohů a bůžků pro každou lidskou situaci a činnost ovšem odmítl také.

V této jakoby prázdnotě to byla láska, která, jakožto poznání a vnímavost, měla umět rozlišit, na čem záleží a na čem ne - a to je to dobré dílo, které je třeba dovést do konce,

abyste byli ryzí a bezúhonní (pro den Kristův), plní ovoce spravedlnosti.

Přiznám se, že mě tyhle apoštolovy výrazy vždy spíše odpuzovaly a zdálo se mi, že chce mít sbor mravně dokonalých jedinců nesoucích ovoce spravedlnosti

Jaké spravedlnosti? Vlastní nebo té božské? Je spravedlnost lidská, jako vlastnost jako jedna ze „cťností“ člověka (Aristoteles a jiní). O spravedlnosti se též v křesťanské tradici mluví jako o vlastnosti Boží. Na ni však člověk nedosahuje. Jak potom z ní nést ovoce? Apoštol Pavel však spravedlností mínil ospravedlnění (iustitia est iustificatio).

Spravedlivý je ten, kdo byl ospravedlněn, ten, jemuž se jeho minulost nepočítá k tíži. Z takové spravedlnosti ovšem ovoce nést lze.

Ukázali jsme si, jak vypadala víra apoštol Pavla a jeho následovníků a – jak daleko jsme od ní my dnes. Co dělat? Navrhuji raději o ní vůbec nemluvit, abychom se nezesměšili. Můžeme ji však stále mýnit, když mluvíme o životě a o tom, na čem záleží. Vždyť Ježíš Kristus není závislý na chvále z našich úst. Stejně tak není třeba mluvit o Duchu svatém, je ho ale možno vnímat.

Za dědictví věčné ujal jsem tvá svědectví, Pane, ona jsou radost mého srdce. Amen.